

Filipai Tere

Poolnoŋ Filipai yoŋoo Tere ano.

Jen-asa-asari

Poolnoŋ misin gawoŋ liligoŋ mero indina woi kolooro Eisia Maino (Turkey) mesaoŋ Yurop balonoŋ keno. Kema Room prowins qata Masedonia kanonŋ uugia kuuro meleenŋi Kraistwaa kanageso mutuya ii Filipai sitinoŋ kolooro. Kanagenŋ aposol Pool ii Room sitiwaa kasa mirinoŋ anŋi siimbobolo qaganonŋ raro gawoŋ meme ejemba tosianoŋ tuarenjenŋ ama mugi. Ii ama mugi tosianoŋ Filipai uutanonŋ kaanjadeenŋ qaa doogoya kuma onŋonŋitiwaaŋonŋ majakaka moro. Kambanŋ iikanonŋ Buŋa Tereya koi Filipai momalaari kanageso yoŋooŋonŋ ooro. Majakaka moroto, kilenŋ ulunŋkolenŋ qaa ano uunanŋonŋonŋo qaa koi korisoro qaganonŋ oonŋ ano.

Poolnoŋ kapuare mirinoŋ raro Filipai momalaari kanageso yoŋononŋ ilaanŋ mubombaaŋonŋ kalenŋ anŋi karoti, iinoŋ iikawaa dangisenŋ jenŋ onŋomam-baaŋonŋ Tere koi ooro. Ii oonŋ toroqenŋ uunanŋonŋonŋo qaaya mamaga motoonŋ ano. Anŋo konŋajilinŋ kania kania moro Filipai yoŋononŋ Poolwaa qaaya ii mogi kilenŋ kotiinŋ awasanŋkaka nambutiwaaŋonŋ uu nanŋonŋ onŋono. Gejanono qaa tosaana kokaenŋ: Onŋoanŋiaa seleŋia menŋ uma awelegowubotiwaajonŋ mono galenŋ menŋ laligowu. Dogo mambanŋ koloonŋ toroqenŋ neweqeweŋe ambuboto, Jiisas kaana uugia menŋ

kamaanj ama aonj laligowu. Qaa koi dudu-uwubo: Kraistwo qokotaanj nanjuti, ii Anutuwaa kalenja. Juuda yonononj Mooseswaanonj Kana qaa arenja tenj koma otaanj Anutuwaajonj sili iwoi amakejuto, uumeleenj alaurunana onononj kaenja qaago. Onononj mono Anutu moma laarinj mugij kalenmorianja sewanja qaa onono bunja qenja aonj iikanonj laaligo donjgoga mokoloonj laligoju. Daenja yonononj Kraistwo qokotaanj laligojuti, Anutunonj mono ii luae qenja onono aisoonj laligowu.

Kraist moma laarininj Anutunonj uukoisoro nonono saanonj awasankaka qaganonj kotiinj laligowonja ano uumeleenj alaurunana yonowotoonj kaparanj koma kotiinj nambonja. Poolnonj iikawaa qaaya ii mamaga ooro. Poolnonj Filipai kanageso yonoo waegia kotiga mewombaaajonj moma laligoroti, iikawaa qaaya ii kaanagadeen asuganonj ooro.

Buk kokawaa bakaya wanja 7 ii kokaenj:

Qaa mutuya 1.1-11

Poolnonj nomaenja ama laligoro 1.12-26

Kraistwo laaligowaa kania 1.27-2.18

Timoti Epafroditus yoroononj gawonj arenja 2.19-30

Tuarenjenj yonononj tiligonj ononjgi kamaawubo 3.1-4.9

Poolwaa alauruta Filipai laligogiti, iyonoo qaagia 4.10-20

Terewaa qaa kota wanja 4.21-23

¹ *Pool Timoti norononj Kraist Jiisaswaa welenja qenja laligojo. Uumeleenj kanageso soraaya kuuya

* **1:1:** Apo 16.12

Kraist Jiisaswo qokotaan nama Filipai sitinon laligojuti, noro onowo ano onoo wanjia (bisop, pasto) ano Buja gawon meme ejemba tosaanja (diikon) onowo qaa aminj mobombaajon moma tere koi oojen.

² Anutu Manjana ano Pon Jiisas Kraist yoronon kalenmorian ononi luaenon laligowutiwaajon mojen.

Poolnon Anutu mepeseen qama koolija.

³ Niinon romonjon onomakejeniwaa so Anutu mepeseenkejen.

⁴ Kamban so korebore onoojon Anutu qama koolinkejen, ii mono korisoro qaganon qama koolinkejen.

⁵ Niinon Anutu kokaembaajon mepeseenkejen: Ono Oligaa Bunanon qokotaagiti, kamban mutuya iikanonadeen kanain niwo manja qen kotinjon noma laligon kouma laligoju.

⁶ Anutunon uugianon gawon awaa kanain men laligoji, ii mono toroqen mero Kraist Jiisasnon mombo asugi-waatiwaa kambananon tegowaa. Kaen moma laarin kotiin Anutu mepeseenkejen.

⁷ Oo jogia newe, wombo alauruna koloojutiwaajon kuuya ono kaen romonjon onombe awaagadeen sokonja. Anutunon gawon nonota kapuare mirinon ramakejen me aworo niinon Oligaa Bunawaajon manja qen enkalolon qaa qewagon qaa onanon tiita iriga men kotiiwaatiwaajon liligonkejen. Kaen me kaen amakejen, kuuya ononon mono niwo nanji kalenmorian iikayadeenon sokoma onono gawona nanngogi motoon simbawonawo koloojon.

⁸ Kraist Jiisasnonj onjo jopagonj inaanj onjomakeji, niinonj ii moma iikawaa qaganonj nama kuuya onjoojonj siinj moma injiimambaajonj kaparanj koma laligojenj. Kaen jenj qaa honja jejenj, ii Anutu anjo saanonj nanjonj noma jewaa.

⁹ Niinonj onjoojonj kokaenj qama koolinjejenj: Anutu, gii mono Filipai alauruna inaanj onjona toroqenj kotiinj jopagonj aogi uujopagianonj somariinj seiwaa. Kaen kolooro saanonj kana honja iima kotonj enkalolonj qaa mesaonj laligowu.

¹⁰ Kaen laligonj saanonj qaa gosinj kana awaa soro meweengonj soraaya koloonj koposowaa qaa-gia qaa laligonj ubu. Kraistnonj eleema kawaati, kambanj iikanonj lombonananonj tegowaa.

¹¹ Jiisas Kraistnonj nanamemenj solanja nemunj kono iikawaa honja asuginkebaa. Honja kanonj uugia saa qero ejembanonj kaen injiima Anutu mepeseegi qabunayanonj seiwaati-waajonj qama koolinjejenj. Qaa ii onjanonj.

Pool kapuare mirinonj anji Buja qaanonj koti-iro.

¹² Oo uumeleenj alauruna, onjononj noo kanana moma kotowu-tiwaajonj kokaenj moma oojenj: Iwoi bologa noononj kolooroti, iikawaa bujuyanonj seiroligaa Bunananananonj ejemba sokoma onjono gawona-nanonj toomorianawo koloonjeja.

¹³ *Nii Kraistwaajonj ama kasanonj gbadoonj nonjgi Room kokanonj rajeni, qaa ii manjaqeqe eja kuuya Siisa-kimbaa galenkonkonj miri galen menkejuti, iyonjononj moju ano kaanagadeen

* **1:13:** Apo 28.30

ejemba tosaan̄a mamaga yoŋoo geŋagianon̄ ke-
mero modaboroju.

¹⁴ Toroqen̄ hon̄a kokaen̄ kolooro: Uumeleen̄
alaurunananon̄ kapuare mirinon̄ rabe Poŋnon̄
ilaan̄ nomakejiwaa qaaya mogi. Ii moma sei-
seiyanon̄ Pombo kotiin̄ qokotaan̄ nama kaparan̄
koma awasaŋkaka koloogi. Kaen̄ koloon̄ Anu-
tuwaanon̄ qaa torokoya qaa jen̄ seigi toroqen̄
kemakeja.

¹⁵ Tosianon̄ noojon̄ mogi uro uusiin̄ soraayanon̄
nama Kraistwaa kania jen̄ asariŋkejuto, tosianon̄
noojon̄ ama uugianon̄ junjun̄ moma gema nun̄
aŋgowowo ambombaajon̄ moju.

¹⁶ Alauruna hon̄a yoŋonon̄ noo kanana kokaen̄
moju: Anutunon̄ kuun̄ nonota aworo niinon̄
Oligaa Buŋawaajon̄ manja qen̄ enkalolon̄ qaa
qewagon̄kejen̄. Kaen̄ moma jopagon̄ noma
nan̄gon̄ nomakeju.

¹⁷ Gemaqeqe ejemba yoŋonon̄
iyan̄giaajon̄adeen̄ romon̄gon̄ tawawaajon̄
mondon̄ uugianon̄ menjeren̄goro Kraistwaa
kania kaen̄ jen̄ asariŋkeju. Kaen̄ ama kapuare
mirinon̄ rajen̄i, kambaŋ kokaamba aŋgosisiri
toroqen̄ ama nombombaajon̄ moju.

¹⁸ Kaen̄ mojuto, ii kilen̄. Kraistwaa kania ii
iwoiwaajon̄ mondon̄ silemale amakeju me Anutu
tororo ten̄ koma jen̄ asariŋkejuti, ii niinon̄ mobe
sokonja. Kaen̄ me kaen̄ amakejuti, uunanon̄
mono iikawaajon̄ qeaŋgoro on̄anon̄ aisoojeŋa
aisoon̄kemaŋa.

¹⁹ Aisoowe noojon̄ qama kooligi Jiisas
Kraistwaa Un̄a Toroyanon̄ nan̄gon̄ nono saanon̄

isama nongi kamaamambaa tani mojen. Kaen koloowaati-waajon moma iikawaajon kaanagadeen aisoonkejen.

²⁰ Iwoi mon ama gamu mokoloomambotiwaa-jon mono jejeromonromon ama laligojen. Gamu qaagoto, kaman so Kraist mepeseen laligoweti, iikawaa so kaman kokaamba kaanagadeen koloowaatiwaajon mojen. Sele busunanon komuwaa me laligowaati, ii kilen mono awasankaka qaganon Kraist mepeseewe qabunayanon somariiwaa.

²¹ Laligomanati een, laaligona mono Kraistwaa qabunayanon somariywaatiwaajon ama laligomana. Nugi komuwenagati een, iikanon mono men qeangon nono oyanboyon koloomana.

²² Kaen koloowenagato, balonon sele busuwo laligomanati een, mono uuwaa gawon mewe toroqen honawo koloonkebaa. Ii romonon neenaajon laaligo me koomuga meweengowenaga, ii saanon mende mojen.

²³ Laaligo ano koomu batugaranon papangon laligojen. Kraistwo eu laligowenaga, iikanon mono iwoi kuuya uugun morian somata mokolon nonaga. Kawaajon balon mesaomambaa siina moma laligojen.

²⁴ Kaana laligojento, sele busuwo qen korin laligomanati een, iikanon mono onon ilaan onombe hona onoonon koloowaa. Komu-wenaga, iikanon mono onon mende ilaan ononaga.

²⁵ Iikaana moma laarin kotiin kawaajon niima koboogi toroqen laligon kuuya onon ilaan onoma laligomambaaajon mojen. Ilaan onombe moma-laarigaa onanon mono somariin kotiuro saanon

honoŋa mende aisoon lali-gowu.

²⁶ Kaanagadeen Kraistnon niima kobooro mombo onoonon kawe ono saanon noojon ama Kraist Jiisas honoŋa mende mepeseen mun laligowu. Kian.

Momalaarigianon kotiiwaatiwaajon manja qen laligowu.

²⁷ Nanamemengia ii mono Kraistwaa Oligaa Bunyanon akada-muyawo koloowaatiwaa so ama men laligowu. Kaen laligogi onoo-non kan injiimanjati me mende kan sigensigen laligon qaa bujugia mobe kanagianon kokaen ero sokombaa: Ono kulukululuu aren motoongowaa qaa somonjon uumotoongo ama nambu. Kaen nama Oligaa Bunawaa qaa onanon sooliwabotiwaajon moton somonjon manja qen laligowu.

²⁸ Kaanagadeen tosiannon tuarenjen ama onomakebuti, ononon mono qaa jegia kania kania kawaajon mende aarun lalanjani uugia mende kamaawa. Kaniagia kaen mobe sokombaa. Anutunon ku-usun onono tuarenjen ejemba yononon kaniagia iima kokaen moma asariwu: Onoangia kamaan unjuro tiwilaagi Anutunon metogon nonono eu oyanboyan laligowonja.

²⁹ Anutunon arenja ama ononoti, ii kokaen: Ono Kraist moma laarin mun leegen aisoon leegen iwaajon ama siimbobolo moma laligowuya.

³⁰ *Niinon momalaariwaa manja wala onowo laligon geweti, niigi ano kamban kokaamba toroqen qenkejeniwaa buju qaa koi mojuti, ono mono

* **1:30:** Apo 16.19-40

manja iikayadeen niwo nanḡon qeḡ laligoju, ii mojeḡ. Kianḡ.

2

Kraistwaa so oḡoanḡia meḡ kamaanḡ ama aonḡ laligowu.

¹ Oḡo Kraistwo qokotaanḡ nanjutiwaajonḡ mono uugia nanḡonḡ aowombaajonḡ qambanḡmambanḡ mokoloowu. Uujopagia iikanonḡ mono ulunḡkoleḡ ama aonḡkebu. Uḡa Toroyawo ususugonḡ nama waegia meḡ kianḡkomunḡ aonḡkebu.

² Kaenḡ anjutiwaajonḡ mono momo motoonḡgo otaanḡ ororonḡ jopagonḡ aonḡ luaenonḡ laligowu. Mono uusiḡḡia ano momo areḡḡia motoonḡgo ambombaajonḡ somonḡgowu. Qaa kaenḡ somonḡgonḡ uumotoonḡgo anḡi honḡa kolooro moma niinonḡ onḡoojonḡ hononḡa qaa aisoonḡ laligomanḡa.

³ Ilawoila onḡoanḡiaajonḡadeenḡ horowombaa siinḡanonḡ mono mende nemunḡ koma onḡomba. Onḡoanḡiaa qabunḡagianonḡ somariiwaatiwaajonḡ mono selegia mende meḡ ubuto, uugia meḡ kamaanḡ ama tosaanḡa yonḡoojonḡ mogi umakeba.

⁴ Oḡo motomotoonḡ mono onḡoanḡiaa uugiagadeenḡ qeanḡgowaatiwaajonḡ mende romonḡgowuto, tosaanḡa yonḡoo uugianonḡ qeanḡgowaatiwaajonḡ kaanḡagadeenḡ kaparanḡ koma romonḡgonḡ yagowu.

⁵ Kraist Jiisasnonḡ balononḡ laligoro aro momo enḡ muroti, iikayadeenḡ mono onḡoononḡ ero ii otaanḡ laligowu.

- 6 Anutuwaa kaitani kaanja en muro lalig-
oroto, kilen Anutu kaanja laligorotiwaajon
mende mondon awelegon laligoro.
- 7 Kaen qaagoto, ajo afaangon Anutuwaa
asamararanga mesaon kamaan meleema
eja tani koloon welenqeqewaa kaitania
men laligoro.
Mono balon eja ananaa tani koloon laligoro.
- 8 Kaen laligon uuta men kamaan aon
Manaa qaa jeta kamban so ten koma
laligoro. Kaen laligoro gamu qen mun
“Maripoonon qewonja,” jegito, kamban
iikanon kaanagadeen ten kondabororo.
- 9 Kaen ten koma laligorotiwaajon ama Anu-
tunon wano eukanon uma raro qabuja
muroti, iikanon qa tosaanja kuuya unuugun
akadamuyawo kolooja.
- 10 *Anutunon qabuja uuta ii kokaembaajon
muro:
Ejemba korebore anana mono qa iikawaajon
ama kamban monon simin kuma mepe-
seen mubonja. Tosianon Siwe gomanon
eukanon laligoju. Tosianon namonon koi
laligojon. Tosianon komun koomu mirinon
me senjon mirinon laligoju. Anana mono
korebore kululuun usugon simin kuma
mubonja.
- 11 Kuuya anana simin kuma mun je buu
susugia so Man Anutu asuganon goda qe-
wombaajon qata jokoloon kokaen jewonja,
“Jiisas Kraistnon mono Ponana kolooja.”
Kian.

* 2:10: Ais 45.23

Jiisaswaa asasaga ii ejemba batugianon qendeema laligowu.

¹² Kawaajon wombo alauruna, onjo mono Kraistwaa sareya otaan iikanon mende sologon kamaawu. Kamban so Anutuwaa qaa ten koma letoma laligogiti, iikawaa so siligianon uumeleen ejemba onoonon sokonji, ii mono kapaaran koma otaan uuwaa gawon men laligowu. Niinon onjowo laligoweti, kamban iikanon Buqa qaa awaagadeen koma gbilin zen nama laligogi. Onomesaon sigensigen laligojenji, kamban kokanon mono kaanjadeen Anutuwaa jaanon sombugia moma jenengia ororo pondan gawon ii men sororogon laligowu.

¹³ Anutu anjo mono onjo suulan sololoon nemun koma onjoma iyanqaa arenqaa so uugia kuunkeja. Kaen kanon uusiingia Anutu sokoma mubaatiwaa so kolooro inaan onono gawonq megi honq koloonkeba.

¹⁴ Galenurugia yonjowo qaa menkamakamaa mende ama laligowu. Jenmeesan ano uunon njindin-nundurulan mende amakebuto, arenqana kuuya mono uuwoi jeaqea mesaon pondan men laligowu.

¹⁵ *Nanamemengianon mono koposowaa qaaya qaa soraaya koloon ama men laligowu. Ejemba doogoya irinqirina kete balanon laligojuti, onjo mono iyonoo batugianon Anutuwaa merabora solanq soro laligowu. Sengelao sombinon eu asarijuti, onjo mono

* **2:15:** Dut 32.5

kaanjadeen balonon sili awaa ama iikanon ejemba asarin onoma laligowu.

16 Kaen laligon laaligo kotigaa Buna qaaya pondan men ejemba onombombaajon jojorin laligowu. Kaen laligogi Kraistnon eleema kawaati, kaban iikanon noo kanananon kokaen asugiwaa, “Aangole ejanon kuunon haamo amambaajon esuna men kululuun kemakeji, niinon iikawaa so uuwaa gawombaajon sele qen men kotiin laligowe. Ii een toontoon mende men laligoweto, hona kolooro.” Kanana kaen kolooro saanon neenaa selenaa onjojon ama mepeseemaŋa.

17 Niinon laaligona qeleema togon onoma Anutuwaanon gawon ten koma men laligowe. Kaen laligowe on uugia meleema Anutu moma laarigi iikawaa hona asuginkeja. Kawaajon Room gawman yononon qaana jen tegon oro kaana nun siimolon onoon kaana ama nombuyaga. Sele busunaa saya kaen maabenagati een, ii mono apu kaana een totoon mende keme-naga. Onoo momalaari gawongiaa honaajon ama ii mono akadamuyawo koloowe sokonaga. Kawaajon nugi komuwenagato, uunanon mono kilen aisoonkejen ano kuuya onowo motoon aisoonkebona.

18 Kaanjadeen on mono aisoowu ano niwo otokorian maama aisoon laligowonŋa. Kianŋ.

Timoti wasiwe Filipai onoonon kawaa.

19 Pon Jiisanon noojon moro sokombaati een, mono uulanawo Timoti wasimambaajon moma jejeromonromon anjen. Onoonon kan nomaen

laligojuti, ii moma eleema kan nijoro moma noo uunanon kaanagadeen qeangon sororogonaga.

²⁰ Momalaarigianon kotiiju me loorijuti, iinon yanodeen onoojon majakaka kaen moma noo kooronanon nanja. Tosianon koi laligojuti, iyononon mono “Iyangiaa majakakagiaga,” jen qaago totoon kotingon onombombajaan momakeju.

²¹ Yononon kuuya iyangiaa iwoiwaajon moma ii koma horon menj somariiwombajaan janjarin riinkejuto, Kraist Jiisaswaa gawononon honawo koloonkebaatiwaajon mende kaparan komakeju. Mono qemasologen lan laligoju.

²² Lan laligojuto, Timotinon kania awaa qendeenoti, ii onoangio moma yagoju. Meranon anaa manja welen qen munkeji, iinon mono iikawaa so nii Oligaa Buna gawombaa ilaan noma welen qen laligoro.

²³ Kawaajon Room gawman yononon noo qaa nomaen ama nombombajaan somongowuti, ii momago mono saanon Timoti wasiwe uulanawo onoonon kawaatiwaa jejeromonromon anjen.

²⁴ Neeno kaanjadeen Pombo nama kaban mende koriro onoonon kamambajaan awasankaka kaen moma laarijen.

Epafroditus wasiwe Filipai onoonon kawaa.

²⁵ Niinon iwoi mongama amamaan laligowe ononon nejana Epafroditus wasigi kan nanjon ilaan nono. Iinon noo kooronanon gawon menj manja qen laligoroto, toroqen somongon mubenaga, iikanon mende sokonaga. Kaen romongon

uumeleen alana ii kambaŋ kokaambaga wasiwe oŋoonoŋ eleema kawaa.

²⁶ Iinoŋ kuuya oŋo injimambaajoŋ kaparaŋ koma laligoja. Ji kiro eroti, oŋo qaa ii mogi oŋoonoŋ bimooro moma kawaaajoŋ uukamakamaa laligoja.

²⁷ Iinoŋ oŋanoŋ jinoŋ eŋ koomu borianon meroto, Anutunoŋ kiankomuŋ muro qeaŋgoro. Anutunoŋ Epafroditus iigadeeŋ mende kiankomuŋ muroto, nii kaanagadeeŋ niima kobooŋ meŋ afaanŋoŋ nono. Iinoŋ komunagati eeŋ, neenaa wosobirinanon mono somariin seiŋ qana qana uro laligowenaga.

²⁸ Oŋo Epafroditus iima mombo aisooŋi noo wosobirinanon kaanagadeeŋ afaanŋowaatiwaaajoŋ mojeŋ. Kawaaajoŋ kambaŋ kokaambadeeŋ uulaŋawo wasiwe oŋoonoŋ kawaa.

²⁹ Oŋo Pombaa ejemba yoŋoojoŋ honoŋa mende aisooŋkejuti, korisoro iikawaa qaganon mono iinoŋ karo koma horon mubu ano gawon meme ejemba kaanŋa ii mono goda qeŋ oŋoma laligowu.

³⁰ Iinoŋ Kraistwaa gawombaajoŋ ama koomu borianonŋa uma komuŋ tagoro. Oŋo nii nanŋon ilaan nombombaajoŋ mogito, ii amamaagitiwaaajoŋ iinoŋ oŋoo kitigianon kaen ama nomambaajoŋ kaŋ laaligoya mesaoro tiwilaan tagoro. Kian.

3

Solaŋa koloowombaa kana honŋa ii kokaenŋ:

¹ Oo uumeleen alauruna, qaa kota kokaen toroqen jemaŋa: Mono Pombo qokotaan aisoon laligowu. Qaa ii dunanon mombo oon onjomambaajon mojona mende tiija. Ejemba tosianon tiligon onjombubotiwaajon ii oon onjombe saanon sokonja.

² Zioz gawon meme ejemba bologa yonoojon mono galengia men laligowu. Yononon uumeleembaa gadokopa ejemba batugianon liligon uugia kuun kokaen jenkeju, “Anutuwaa bunja koloowutiwaajon mono aiweseya men selegia kotowu.” Kaen kaparan koma qaagadeen jen kasu kaanŋa hounhoun gama “Kanageso walaga koloojon,” jen een totoon jenkeju.

³ Yononon Anutuwaa jaanon mende dinggoju. Selegianon aiwese iikayadeen koton onongito, honŋa ii mono ananaanon kokaen kolooro: Anutuwaa Bunŋa qaayanon uunana mosonoti, anana mono iwaa uumeleen kanageso honabonŋa koloon laligojon. Anutuwaa qatanon selenananon aiwese ama nonongiti, nononon iikawaa qaganon mende nama nanŋon moma laarinkejonto, Kraist Jiisanon hamo qen nononoti, iikawaajon mono selenana men umakejon. Anutuwaa Unŋa Toroyanon inaan nonono afaangon Anutuwaa waeya men mepeseenkejon.

⁴ Tosianon selegiaa iwoinon nanŋon Anutuwaa bunja koloowombaajon moma laarijuti, niinon mono ii unuugujen. Kawaajon awaagadeen koroa kaanŋa terereen engana men waama awelegowenaga.

⁵ *Noo akadamuna ii kokaen: Niinon Israel ejemba tuun uutanon jotamemeya mon koloojen. Ben isina qata Benjamin. Nemunmana Hibruu ejembaga. Niinon yoroononga koloon Hibruu eja hona koloojen. Koloon ewe ween 8 kolooro kanon selena kotogi. Farisii koloon laligoweti-waajon Mooseswaanon Kana qaa ii tororo otaamambaajon kaparan koma laligowe.

⁶ *Farisii laligon uunanon otorongon gere tooro uumeleen kanageso ii onanon sisiwerowero ama onoma laligowe. Mooseswaanon Kana qaa ten koma otaan dindiya koloowonagati een, niinon mono iikawaa so koposowaa qaaya qaa solana laligowe.

⁷ Iwoi ii mobe uro iikanon nanjon moma laarin laligoweto, uuna meleema ii kuuya mesaon zen sureen mun jejen. Kamban kokaamba Kraistonon hamo qen nono letombeti, iikawaajon mono mobe umakeja.

⁸ Ponna Kraist Jiisas moma koton oyanboyan mokoloomanati, ii moma gosiwe sewana uuta kaana kolooja. Kawaajon laaligona walagaa akadamu iwoina kuuya ii Kraist toroqen iikanon mesaon zen sureen mujen. Kraist mokoloon noonon iwoi kuuya ii mobe kikisi kera toon kaana kolooro sureen gemagen giliwe.

⁹ Tosianon "Mooseswaanon Kana qaa ten kondaboron iikaana kanon nononano dindiya koloowona," jejuto, niinon so iikanon solana mombo mende laligojen. Kamban kokaamba Kraist moma laariwe Anutunon iikaana

* **3:5:** Apo 23.6; 26.5; Room 11.1 * **3:6:** Apo 8.3; 22.4; 26.9-11

kanon qaana jen tegoro solananin laligojen. Momalaari qaganon laligowe Anutunon kiankomun noma jen kotoo singisongonaa qaayanon komuro laligojen. Kraistwo qokotaan nama laligowe Anutunon noo kanana kaen mokoloowaatiwaajon kaparan komakejen.

¹⁰ Niinon Kraist kokaen moma kotomambaajon kaparan komakejen: Siimbobolo moroti, iikanon iwo toroqemambaajon jojorijen. Siimbobolo moma komuroti, niinon tani iikayadeen komun iikaan qaana kanon iwaa tani kaan koloomambaajon jojorijen. Komun waaroti, iwaa ku-usunqa iikanon mono inaan nono kotiimambaajon mojen.

¹¹ Komuwe Anutunon men gbilin nono koomunonga waamambaajon jejeromonromon anjen. Kian.

Mono Anutuwaa kuunon kaparan koma toonon kembu.

¹² Neenaajon kokaen mende jejen, “Anutunon toon anoti, iikanon mono koudaboron uumeleembaa akadamuya kuuya mokolon laligojen.” Kaen mende kolon laligojento, Kraist Jiisasnon haamo ama nonotiwaajon mono oyanboyana bunqa qen aomambaajon kaparan komakejen.

¹³ Oo uumeleen alauruna, Anutuwaa toon iikanon mende keudaborojeni, ii mojen. Mo-tongo kokaen moma amakejen: Iwoi kotogon gema qeweti, ii duduun Anutunon iwoi wambu-soonanon ano eji, mono iikaan baagen uulanawo kemambaajon awelegonkejen.

14 Anutunonj eukanonj umaŋatiwaaŋonj nooma toonj kaenj qenj nono. Kawaajonj Kraist Jiisasnonj hamo qenj nonotiwaajonj niinonj aŋgobatononj kotiinj haamo ama Anutuwaa toononj keube iinonj ila wage waŋnanonj koma nombaa. Ii memambaajonj awelegonj toonj iikaanj baagenj dindinagadeenj ulanjinj esuna menj kululuunj bobogarinkejenj.

15 Kawaajonj uuwaa akadamunanawo koloojonj, Anutunonj anana kuuya momo motoonjgowaa qaganonj Kraist moma kotonj laligowombaajonj moja. Qaa mombaajonj momo aro morota monj enj ononagati eenj, Anutunonj mono qaa iikawaajonj nomaenj mogi sokonji, ii kaanagadeenj jenj inisaama onjombaa.

16 Onjoononj majakaka waŋa ii kokaenj kolooro sokombaa: Anana kambaŋ koriga me toroga uunana meleema Anutuwaa kananonj laligonj kouninji, mono nanamemembaa kana motoonjgo iikayadeenj toroqenj keninj sokombaa.

17 *Oo uumeleenj alauruna, niinonj nanamemena amakejenji, onjo mono nii niima noo silina ii otaanj laligowu. Nonononj sili awaa qendeema onjoninj tosianonj iikawaa so riinj horonj onjmakejuti, onjo mono iyonjoononj nanamemenj ii uunj injiima kotonj laligowu.

18 Ejemba kelemalelenj yonjononj nanamemenjgianonj Kraist kere ama munj iyanjgiaa aingianonj lanj laligoju. Maripoononj komuroti, iikawaa kania riinj kolonjaninj laligoju. Qaa ii kambaŋ mamaga jinjaunj

* 3:17: 1 Kor 4.16; 11.1

koloowubotiwaajon injjowe mogito, kamban kokaamba ii saama jaunna kamaaro jejen.

¹⁹ Sele busugiaa siin kombombaŋa bologanon beŋgia kolooja. Iwoi gamuyawo amakejuti, iikawaajon mogi uro akadamugia kolooro sewanpirin laligoju. Uumomogia balombaa iwoinon somonngogi gbadoon onono lan laligon tetegoyanon gere sianon kemebuya.

²⁰ Yononon emu kemebuto, tosaŋa nonoo kulukululuu totonana ii Siwenon eu eja. Balonon wabaya koloon tatawagadeen laligon Pon Jisas Kraist Hamoqeŋe Tonananon mombo asugin nunuambaatiwaajon mambomakejon.

²¹ Iinon balon sele busunana kamaanqeŋeta koi ii meŋ letono iyanŋaa Siwe sele busu kaŋa asamaranŋawo koloowaa. Ku-usun kaŋa ii Kraist en muja. Iinon ku-usun kaŋa kanon ejemba ano namo Siwewaa ilawoila kuuya ii saanon kotiin meŋ kamaan nonono iwaa newo baatanon kenin galeŋ koma nonono laligowonŋa. Kian.

4

Qambanmamban qaa tosia

¹ Oo wombo alauruna, kaen koloowaatiwaajon Pononon mono ilaan onono bon qen kotiin nambu. Niinon onoojon siin moma injimambaajon kaparan komakejen. Ono korisoro qen nongi. Batugianon gawon mewetiwaa honŋa kolooro qendeenŋi Anutunon iikawaa tawa nonombaati, iikawaajon mono sewanpirin ama aisoonkejen.

² Jotamemeya emba woi Yuodia Sintike, oronon juma angowowo ama laligojao, kaen mobe.

Kawaajon niinon uugara kokaen kuujen: Oro Pombo motoongo nanjao, iikawaajon mono uumotoon ama laligowao.

³ Oo nejana hona, gawombaa motoon bosima laligoriti, gii kaanagadeen kokaen qisin gonjen: Emba woi yoronon uumotoon ambaotiwaajon mono ilaan oromba. Yoronon niwo Oligaa Buna kotiin seiwaatiwaajon manja qen laligori. Yoronon Kleemen ano nejanuruna tosaana yonoo koorongianon motoon manja qen laligori. Tosaana yonoo qagia ii laaligo kotigaa buk papianon eu eja.

⁴ Kamban so mono Pombo nama aisoon laligowu. Aisoowu qaa ii dunanon mombo jejen.

⁵ Ono mono gumbonjonjon qaganon ejemba ama onongi kuuyanon tanigia ii mobu. Pononon mono kamambaajon dodowija.

⁶ Iwoi mombaajon mono konajilin mende moma laligowuto, iwoi kuuya kawaajon qiqisi-gia mono Anutu ijogi mobaa. Kaen me kaen koloowaati, mono Anutu qama koolin welema dangisen jen laligowu.

⁷ Anutunon uuluae ononji, nono iikawaa kania moma kotowombaajon amamaankejon. Ii momakootonana kuuya uugun qaita mon kolooja. Kraist Jiisaswo nanji Anutunon mono uugia ano qaa momogia sopa somonjon kokojiji men onono laligowu.

⁸ Oo uumeleen alauruna, qaana jen tegomambaajon ama qambanmamban qaa kokaen jejen: Anjonjora qaa mende romongowuto, iwoi kuuya goda qenin akadamuyawo kolooji, uugia mono iikanon somonjon laligowu. Qaa hona, qaa

dindiŋa ano soraaya ii mono romoŋgoŋ laligowu. Qaa siinŋananonŋ momakejoŋi, iikanonŋ mono uugia saa qero nambu. Qaa qaqaabuŋabuŋayawo mepemepesee koloowaatiwaa so kolooji, uugia mono iikanonŋ qokotaŋ laligowu.

⁹ Noo nanamemena iima Buŋa qaana moma uu kononŋianonŋ ama buŋa qeŋ aogiti, oŋo mono ii koma gbiliŋ ama meŋ laligowu. Kaenŋ laligogi luae Toya Anutu iinonŋ oŋowo nambaa. Kianŋ.

Poolnoŋ Filipai yoŋoo kalenŋiaaŋoŋ dangisen jeja.

¹⁰ Niinonŋ Pombo qokotaŋ nama oŋoojoŋ ker-aqeeanŋo somata mojeŋ. Oŋo waladeenŋ nii kalaŋ koma monenŋ nombombaa siinŋ moma laligogito, nomaenŋ ambombaa kana monŋgama amamaagi. Kambaŋ koriga amamaanŋ laligogi Poŋnoŋ kambaŋ kokaamba uugia meŋ gbiliro afaanŋoŋ mombo ilaanŋ noŋgi.

¹¹ Sele busunaa lombononŋ rama amamaawenaga, iikawaajoŋ qaa koi mende jejeŋ. Noononŋ iwoi eji, niinonŋ mono kawo uuluaenonŋ bonjoŋ laligomambaajoŋ mojeŋ.

¹² Nii janjariŋ riinŋ luaenonŋ laligowe ano laaligo qaqaabuŋayawo siiseweweya qaa laligoŋ luaenonŋ laligowe. Miri so kambaŋ so uuna bonjoŋ kono laligomambaajoŋ mojeŋ. Neŋ timbiriŋ ambenaga me bodi rabenaga, iikawaajoŋ mono uuna mende meŋ kamaanŋ aonkejeŋ. Iwoina kelemalelenŋ me boronŋa enŋ nonaga, ii kilenda. Mono saanonŋ bonjoŋ laligomaŋa.

13 Ii me woi moŋ koloona, Kraistnoŋ meŋ kotiin nono iwoi moŋnoŋ moŋ mono mende meŋ kamaaŋ nono saanoŋ laligomaŋa.

14 Kileŋ koŋajilina iikawaa uutanonga ala ilailaa ama meŋ afaangoŋ noŋgi sokono.

15 *Filipai oŋo kaanagadeeŋ noo kanana moma komuju. Niinoŋ kanaiŋ liligoŋ Oligaa Buŋa gawoŋ meŋ oŋowo Masedonia prowinsnoŋ laligoŋ oŋomesaoweti, kambaŋ iikanona kanaiŋ momalaari kanageso tosianoŋ nii selewaa iwoigianoŋ mende naŋgoŋ noŋgi. Niinoŋ uuwaa Buŋa oŋombe buŋa qeŋ aogito, selewaa leeya moŋ mende meleema noŋgi. Filipai uumeleeŋ kanageso oŋo motooŋgonoŋ mono niwo soomoŋgo ama laaligona naŋgogi nandun monenana buŋa qeŋ aon laligowe.

16 *Niinoŋ iwoiwaajoŋ amamaaŋ laligoweti, oŋo ii noojoŋ anŋi Tesalonaika sitinoŋ karo. Indin motooŋgo qaagoto, indin woi selenaa iwoiwaajoŋ amamaaweti, ii anŋi noonoŋ karo.

17 Oŋoo hina kalengiaajoŋ koposoŋgowenaga, iikawaajoŋ qaa koi mende oojeŋ. Anutunoŋ oŋoo ala ilailaagiaa kitia meleema oŋomakebaati, niinoŋ mono hoŋa ii oŋoonoŋ seiwaatiwaajoŋ mojeŋ.

18 *Oŋonoŋ kambaŋ kokaamba iwoi anŋiti, ii buŋa qeŋ aon noonoŋ iwoi kuuya kanon mono sona uugun mamaga eŋ nonja. Epafroditus iinoŋ oŋoo ala ilailaa kalengia meŋ kan nonota morianawo koloon laligojeŋ. Oŋo nandun matewoogia anŋi iinoŋ meŋ karoti, Anutunoŋ

* 4:15: 2 Kor 11.9 * 4:16: Apo 17.1 * 4:18: Eks 29.18

iikawaa siija moro saanon sokonja. Anutunon onoo nandungia moma anjon kono moronja awaa unkoowayawo koloon iwaa jaanon pumpungoro aisoonkeja.

¹⁹ Noo Anutunanon toomorian kuuyaa Toya kolooja. Iwaa kowianon iwoi kuuya ii tetegoya qaa eja. Kawaajon onjo Kraist Jiisaswo qokotaan nama iwoiwaajon amamaajuti, ii kuuya mono en mujiwaa so onomakebaa.

²⁰ Kawaajon Anutu Manhana mono kamban so mepeseenkebonja. Kaen anin Anutuwaa qabunayanon kamban tetegoya qaa seinkebaa. Qaa ii onanon.

Yeizozo tetegoya

²¹ Niinon yeizozona alaurunana soraaya Kraist Jiisaswo motoondeen nanjuti, kuuya onoojon ambe kaja. Nejanuruna niwo koi laligojuti, iyononon yeizozogia anji onoonon kaja.

²² Anutuwaanon ejemba soraaya tosaanja kuuya koi laligojuti, iyononon yeizozogia anji onoonon kaja. Yonoononga tosanon Siisakinbaa jinjaron mirinon gawon menkejuti, iyononon mono kaen moma kaparan koma jeju.

²³ Pon Jiisas Kraistwaa kalenmoriananon mono onowo en uma unagia kotuegonkeba.

**Uumeleembaa Buŋa Tere Soomongo Gbilia
The New Testament and portions of the Old
Testament in the Borong Language of Papua New
Guinea
Sampela hap Buk Baibel long tokples Borong long
Niugini**

Copyright © 2002, 2011 The Bible Society of Papua New Guinea

Language: Borong

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-01-26

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

63589f8b-9426-5ce2-9520-ca0cf2b65c47